

Ομιλία περί Πίστewς

[Ορθοδοξία και Ορθοπραξία](#) / [Θεολογία και Ζωή](#) / [Ορθόδοξη πίστη](#)

1. Πιστεύουμε στο Θεό, και πιστεύουμε τον Θεό· άλλο το ένα και άλλο το άλλο. Πραγματικά πιστεύω τον Θεό σημαίνει ότι θεωρώ βέβαιες κι' αληθινές τις επαγγελίες που μας έδωσε· πιστεύω δε στον Θεό σημαίνει ότι φρονώ περί αυτού ορθώς. Πρέπει δε να τα έχωμε και τα δύο, να είμαστε αληθινοί και στα δύο και να συμπεριφερώμαστε έτσι, ώστε και να πιστευώμαστε από εκείνους που βλέπουν σωστά και πιστοί να είμαστε ενώπιον του Θεού προς τον οποίο απευθύνεται η πίστις, και ως πιστοί ακριβώς να δικαιούμαστε από αυτόν «διότι», λέγει, «επίστευσε ο Αβραάμ και τούτο υπολογίσθηκε για την δικαίωσή του». Πώς λοιπόν πιστεύσας εδικαιώθηκε ο Αβραάμ; Έλαβε από τον Θεό υπόσχεσι για το σπέρμα του, που ήταν ο Ισαάκ, ότι θα ευλογηθούν όλες οι φυλές του Ισραήλ. Έπειτα διατάσσεται από τον Θεό να θυσιάση, παιδί ακόμη, τον Ισαάκ που ήταν ο μόνος διά του οποίου επρόκειτο να εκπληρωθη η υπόσχεσις. Και χωρίς ν' αντείπη τίποτε ο πατέρας, έσπευσε να γίνη αυτόχειρ του παιδιού του, ενώ εθεωρούσε αυτήν την δι' αυτού υπόσχεσι βέβαιη και έγκυρη.

2. Βλέπετε ποια είναι η πίστις που δικαιώνει; Αλλά επαγγέλθηκε και σε μας ο Χριστός κληρονομιά ζωής αίδιαις και τρυφής και δόξης και βασιλείας, ενώ έπειτα

παρήγγειλε να πτωχεύωμε, να νηστεύωμε, να ζούμε με ευτέλεια και θλίψη, να είμαστε έτοιμοι για θάνατο, να σταυρώνωμε τους εαυτούς μας μαζί με τα πάθη και τις επιθυμίες. Εάν λοιπόν σπεύδωμε προς αυτά και πιστεύωμε εκείνη την επαγγελία του Χριστού, πραγματικά επιστεύσαμε τον Θεό κατά το παράδειγμα του Αβραάμ, και τούτο θα υπολογισθή για την δικαίωσί μας.

3. Και παρατηρήσατε την ακολουθία των προτάσεων. Το ότι δηλαδή εδέχθηκε να προσφέρη για σφαγή τον Ισαάκ δεν έγινε μόνο ισχυρά μαρτυρία και απόδειξις της πίστεως του Αβραάμ, αλλά υπήρξε και αίτιο του ότι ο Χριστός εγεννήθηκε από το σπέρμα του, διά του οποίου ευλογήθηκαν όλες οι φυλές της γης κι εκπληρώθηκε η επαγγελία. Διότι κατά κάποιον τρόπο ο Θεός έγινε οφειλέτης σ' αυτόν που έδωσε για τον Θεό τον μονογενή και γνήσιο υιό του· οφειλέτης ν' αντιδώση γι' αυτόν και την προς αυτόν επαγγελία τον δικό του μονογενή και γνήσιο υιό. Έτσι και σε μας· η χάρη των εντολών του Θεού σωφροσύνη και δικαιοσύνη και ταπείνωσις, η υπομονή των κάθε είδους κακώσεων και μετάδοσις των αγαθών, καθώς και η κακοπάθεια του σώματος με νηστείες και αγρυπνίες και γενικώς το να σταυρώνωμε τους εαυτούς μας μαζί με τα παθήματα και τις επιθυμίες, όχι μόνο είναι απόδειξις ότι πιστεύωμε αληθινά στις επαγγελίες του Χριστού, αλλά και καθιστά κατά κάποιον τρόπο τον Θεόν οφειλέτη να αντιπροφέρη σε μας την αΐδια και άφθαρτη ζωή και τρυφή, την δόξα και βασιλεία.

4. Γι' αυτό και ο ίδιος, απευθυνόμενος προς τους μαθητάς του, έλεγε· μακάριοι είναι οι πτωχοί διότι δική σας είναι η βασιλεία των ουρανών· μακάριοι οι πενθούντες, μακάριοι οι ελεήμονες, μακάριοι οι διωκόμενοι για την δικαιοσύνη»· και, αλλοίμονο στους πλουσίους, αλλοίμονο στους γελώντας, αλλοίμονο στους χορτασμένους, αλλοίμονό σας όταν όλοι οι άνθρωποι σας κολακεύουν. Αυτός λοιπόν που αποβλέπει όχι προς τα μακαριζόμενα από τον Κύριο, αλλά προς τα ταλανιζόμενα, ειπέ μου, πώς θα πιστευθή ότι εμπιστεύεται τον Θεό; «Δείξε μου», λέγει, «την πίστι σου από τα έργα σου», και «όποιος είναι σοφός, ας δείξη τα έργα του από την καλή συμπεριφορά».

5. Ότι λοιπόν πιστεύωμε αληθινά τον Θεό, δηλαδή αναγνωρίζωμε αληθινές και βέβαιες τις επαγγελίες ή απειλές του προς εμάς, και περιμένομε να εκδηλωθούν γρήγορα, δεικνύεται διά των αγαθών μας έργων και της τηρήσεως των θείων εντολών. Ότι δε ορθώς πιστεύωμε στον Θεό, δηλαδή καλώς και ασφαλώς και ευσεβώς φρονούμε γι' αυτόν, από που προέρχεται η απόδειξις; από την συμφωνία προς τους θεοφόρους πατέρες μας. Ότι δε το να εμπιστευώμαστε αδιαψεύστως τον Θεό προκαλεί την αντίθεσι όχι μόνο από τα πάθη της σαρκός και από τις παγίδες του πονηρού, αλλά και από τους εμπαιθείς ανθρώπους, που θέλγουν και παρασύρουν κάτω προς τις εμπαιθείς ηδονές, έτσι και το να πιστεύωμε ορθώς στον

μόνο αληθινό Θεό προκαλεί την αντίθεσι όχι μόνο από την άγνοια και από τις υποβολές του Αντικειμένου, αλλά και από τους δυσσεβείς ανθρώπους που τον αρπάζουν και τον ρίπτουν μαζί τους κάτω προς την δική τους απώλεια. Είναι όμως στη διάθεσί μας, για κάθε μια από τις περιπτώσεις, μεγάλη βοήθεια, όχι μόνο από τον ίδιο τον Θεό και την από αυτόν δοσμένη σ' εμάς γνωστική δύναμι, αλλά και από τους αγαθούς αγγέλους και από τους θεοσεβείς ανθρώπους που ζουν κατά το θέλημα του Θεού.

6. Γι' αυτό η πνευματική και κοινή μητέρα και τροφός μας, η Εκκλησία του Χριστού, σήμερα αφ' ενός μεν αντικηρύσσει ολοφανέστερα και δημοσιώτερα αυτούς που έλαμψαν κατά την ευσέβεια και αρετή και τις πανίερες συνόδους των και τα θεία δόγματα που διατυπώθηκαν σ' αυτές, αφ' ετέρου δε αποκηρύσσει επισημότερα τους οπαδούς της δυσσεβείας και τα πονηρά διδάγματα και φρονήματά τους· έτσι ώστε εμείς αυτούς μεν αποστρεφόμενοι, τους δε ορθοδόξους ακολουθώντας, να πιστεύωμε σ' ένα Θεό, Πατέρα, Υιό και άγιο Πνεύμα, από τον οποίο και δια του οποίου και στον οποίο έγιναν τα πάντα, ο οποίος υπάρχει πριν από όλα και επάνω σε όλα και μέσα σε όλα και υπεράνω του παντός, μονάς σε τριάδα και τριάς σε μονάδα, ασυγχύτως ενουμένη και αμερίστως διαιρούμενη· μονάς η ίδια και τριάς παντοδύναμη. 7. Είναι Πατήρ άχρονος και άναρχος και αίδιος, μόνος αιτία και ρίζα τής θεότητας που ενυπάρχει στον Υιό και στο άγιο Πνεύμα· όχι μόνος δημιουργός, αλλά μόνος Πατήρ ενός Υιού και μόνος προβολεύς ενός αγίου Πνεύματος· πάντοτε ων και πάντοτε ων Πατήρ και πάντοτε ων μόνος Πατήρ και μόνος προβολεύς.

8. Του οποίου ένας είναι Υιός, συναίδιος με αυτόν και χρονικώς συνάναρχος· όχι άναρχος δε, διότι έχει γεννήτορα και ρίζα, πηγή και αρχή τον Πατέρα, από τον οποίο μόνον προήλθε πριν από όλους τους αιώνες ασωμάτως, απαθώς, αρρεύστως, γεννητώς, αλλά δεν διαιρέθηκε· που είναι Θεός από Θεό, όχι άλλος κατά το ότι είναι Θεός και άλλος κατά το ότι είναι Υιός· πάντοτε ων και πάντοτε ων Υιός και πάντοτε ων ασυγχύτως προς τον Θεό· λόγος ζωντανός, φως αληθινό, ενυπόστατος σοφία, αιτία και αρχή όλων των δημιουργημάτων, αφού όλα αυτά έγιναν δι' αυτού· αυτός εκένωσε τον εαυτό του χάριν της συντελείας των αιώνων, όπως προείπαν οι προφήτες, παίρνοντας για μας την δική μας μορφή, και, αφού εκυοφορήθηκε από την αειπάρθενη Μαρία μ' ευδοκία του Πατρός και συνεργία του αγίου Πνεύματος, εγεννήθηκε κι' ενανθρώπησε αληθινά, έγινε όμοιος μ' εμάς καθ' όλα, πλην της αμαρτίας, ενώ έμεινε ό,τι ήταν, Θεός αληθινός σε μια υπόσταση και μετά την ενανθρώπηση, ενεργών όλα τα θεία ως Θεός και όλα τα ανθρώπινα πάθη· απαθής και αθάνατος ων και διαμένων ως Θεός, εκουσίως δε παθών για μας κατά την σάρκα ως άνθρωπος, σταυρωθείς και αποθανών, ταφείς και αναστάς κατά την τρίτη ημέρα και καταργήσας δια του θανάτου και της αναστάσεώς του αυτόν που

έχει την κυριαρχία του θανάτου· και μετά την ανάστασι επιφανείς, αναληφθείς στον ουρανό και καθίσας από τα δεξιά του Πατρός αφού έκαμε ομότιμο και ομόθρονο ως ομότιμο το φύραμά μας, με το οποίο πρόκειται να έλθη πάλι ενδόξως να κρίνη ζώντας και νεκρούς, που θα επανέλθουν προς την ζωή εξ αιτίας της παρουσίας του, και ν' αποδώσει στον καθένα κατά τα έργα του. Αναγνωρίζοντας κι εμείς αισθητό και περιγραπτό τούτο το από εμάς πρόσλημμά του και φύραμα, εικονίζομε και προσκυνούμε ευσεβώς και αυτήν που τον εγέννησε παρθενικώς και τους ευαρεστήσαντας αυτόν τελείως. Τούτου τα σύμβολα των παθών, και μάλιστα τον σταυρό, τιμούμε και προσκυνούμε ως θεία τρόπαια κατά του κοινού πολεμίου. Την ανάμνησι τούτου τελώντας κατά την εντολή του καθημερινώς, ιερουργούμε τα θειότατα μυστήρια και μετέχομε σ' αυτά. Κατά την παραγγελία τούτου πριν από όλα βαπτιζόμαστε και βαπτίζομε σ' ένα όνομα σεπτό και προσκυνητό του Πατρός και του Υιού και του αγίου Πνεύματος.

9. Διότι από τον αίδιο και άναρχο Πατέρα εκπορεύεται το άγιο Πνεύμα, που είναι συνάναρχο με τον Πατέρα και τον Υιό ως άχρονο, όχι δε άναρχο, αφού και αυτό ρίζα και αρχή και αιτία έχει τον Πατέρα, από τον οποίο προήλθε πριν από όλους τους αιώνες αρρεύστως, απαθώς, εκπορευτώς, και είναι επίσης αδιαίρετο του Πατρός και του Υιού, ως προερχόμενο από τον Πατέρα και αναπαυόμενο στον Υιό· που έχει ασύγχυτη την ένωσι και αμέριστη τη διαίρεση· που είναι και αυτό Θεός από Θεό, όχι άλλος μεν ως Θεός, άλλος δε Παράκλητος ως Πνεύμα άγιο αυθυπόστατο· που έχει την ύπαρξι από τον Πατέρα και αποστέλλεται δια του Υιού, για την έναρξι αιωνίας ζωής, γι' αρραβώνα των μελλοντικών και πάντοτε διατηρουμένων αγαθών που είναι κι' αυτό αίτιο όλων των δημιουργημάτων, διότι σ' αυτό έγιναν όλα, το ίδιο και απαράλλακτο με τον Πατέρα και τον Υιό, χωρίς την αγεννησία και τη γέννησι. Εστάθηκε δε από τον Υιό προς τους μαθητάς του, δηλαδή εφανερώθηκε· διότι πως αλλοιώς θα εστελλόταν το παντού παρόν και μη χωριζόμενο από τον πέμποντα; Γι' αυτό όχι μόνο από τον Υιό, αλλά και από τον Πατέρα στέλλεται και από τον εαυτό του έρχεται· διότι η αποστολή, δηλαδή η φανέρωσις, είναι κοινό έργο Πατρός, Υιού και Πνεύματος.

10. Φανερώνεται δε όχι κατά την ουσία, διότι κανείς ποτέ δεν είδε ούτε απεκάλυψε την φύσι του Θεού, αλλά κατά τη χάρι και τη δύναμι και την ενέργεια, η οποία είναι κοινή Πατρός, Υιού και Πνεύματος. Διότι ίδιο στο καθ' ένα από αυτά είναι η υπόστασις του και τα υποστατικώς γύρω από αυτήν παρατηρούμενα· κοινά δε αυτών δεν είναι μόνο η αφανέρωτη και υπερώνυμη και αμέθεκτη ουσία, αλλά και η χάρις και η δύναμις, η ενέργεια και η λαμπρότης, η αφθαρσία και η βασιλεία, και όλα εκείνα, διά των οποίων κοινωνεί κι' ενώνεται κατά χάρι με τους αγίους αγγέλους και ανθρώπους ο Θεός, χωρίς να εκπίπτει από το ενιαίο και την απλότητα ούτε εξ αιτίας του μεριστού και διαφόρου των υποστάσεων ούτε εξ αιτίας του

μεριστού και ποικίλου και θείων δυνάμεων και ενεργειών. Έτσι πιστεύουμε σ' ένα Θεό, σε μια τρισυπόστατη και παντοδύναμη θεότητα και ανακηρύσσομε αυτούς που με τέτοια πίστι ευαρέστησαν τον Θεό, ενώ αυτούς που δεν πιστεύουν με όμοιο τρόπο, αλλά ή εγκαινίασαν ιδιαίτερη αίρεσι ή ακολούθησαν μέχρι τέλους τους αρχηγούς της, τους απορρίπτομε. Να γνωρίζετε δε τούτο, αδελφοί, ότι τα πονηρά πάθη και τα δυσσεβή δόγματα αλληλοεισάγονται, πραγματοποιούμενα λόγω της δικαίας εγκαταλείψεως από τον Θεό.

11. Ότι λοιπόν το μεγάλο πλήθος των αμαρτιών διαπράττονται δια της δυσσεβείας, μας το edίδαξε ο μέγας Παύλος γράφοντας περί των Ελλήνων «επειδή δεν εφρόντισαν να επιγνώσουν τον Θεό», «άλλ' ενώ εγνώρισαν τον Θεό, δεν τον εδόξασαν ούτε τον εσεβάσθηκαν ως Θεό», «τους παρέδωσε ο Θεός σε νου αδόκιμο, ώστε να πράττουν τα ανεπίτρεπτα, γεμάτους κάθε αδικία, πορνεία, πλεονεξία, και τα παρόμοια». Ότι δε πάλι δια της αμαρτίας εισάγεται η δυσσέβεια, η απόδειξις παρέχεται από πολλούς που το έπαθαν αθλίως. Ο Σολομών εκείνος, αφού παρέδωσε τον εαυτό του στις σαρκικές επιθυμίες, ωλίσθησε σε ειδωλολατρία. Ο Ιεροβοάμ, αφού ενικήθηκε από άκρα φιλαρχία, εθυσίασε στις χρυσές δαμάλεις. Ο προδότης Ιούδας αρρωστημένος από φιλαργυρία, περιέπεσε στη θεοκτονία.

12. Γι' αυτά λοιπόν, επειδή και η πίστις χωρίς έργα είναι νεκρά και ανενέργητη, και τα έργα χωρίς πίστι είναι μάταια και άχρηστα, η χάρις του Πνεύματος σήμερα στον σεπτό καιρό της νηστείας και της ενάρετης ασκήσεως συνεδύασε την ανακήρυξι των ορθοτομούντων τον λόγο της ευσεβείας και την αποκήρυξι εκείνων που δεν edιάλεξαν την ορθοδοξία, έτσι ώστε εμείς, σπεύδοντας και στα δύο συνδυασμένα, και την πίστι να επιδείξωμε με τα έργα και των κόπων το κέρδος να αποκτήσωμε διά της πίστεως.

13. Όχι δε μόνο εισάγονται δι' αλλήλων τα πονηρά πάθη και η δυσσέβεια, αλλά και ομοιάζουν μεταξύ τους. Και θα ειπώ λίγα προς την αγάπη σας για τους ετεροδόξους που αναφάνηκαν στην εποχή μας. Όπως ο Αδάμ, αφού έλαβε εξουσία από τον Θεό να τρώγη από κάθε δένδρο του παραδείσου, δεν αρκέσθηκε σ' όλα εκείνα, αλλά πειθόμενος στη συμβουλή του αρχεκάκου όφews, έφαγε από το μόνο δένδρο που είχε προσταχθή να μη το εγγίση, έτσι συμβαίνει και με εμάς· ενώ τα υπάρχοντα στο Θεό αγαθά και οι πραγματικά αγαθοπρεπείς δωρεές προτίθενταν από αυτόν για μέθεξι στους θέλοντας, συμφώνως προς τον ειπόντα «όλα όσα είναι ο Θεός θα είναι και ο θεωμένος διά της χάριτος, χωρίς την ταυτότητα κατά την ουσία», υπάρχουν μερικοί που διδάσκουν ότι εμείς μετέχομε και της ίδιας της υπερουσίου ουσίας και ισχυρίζονται ότι μπορούν να την ονομάζουν αυθεντικώς, και μιμούμενοι τον αρχέκακο όφι, παρερμηνεύουν και διαστρέφουν τα λόγια των

αγίων, όπως εκείνος τα του Θεού. Αλλά εμείς, αφού ελάβαμε δύναμι από τον Κύριο να πατούμε επάνω σε όφεις και σκορπιούς και σε κάθε δύναμι του εχθρού, αφού συντρίψωμε εύκολα κάθε μηχανή και παγίδα του, είτε κατά της ευσεβείας είτε κατά της ευσεβούς διαγωγής και φανούμε νικηταί εναντίον του σε όλα, θα επιτύχωμε τους ουράνιους και άφθαρτους στεφάνους της δικαιοσύνης, μέσα στον Χριστό, τον αδέκαστο κριτή και δοτήρα των ανταμοιβών.

14. Σ' αυτόν πρέπει κάθε δόξα, τιμή και προσκύνησις, μαζί με τον άναρχο Πατέρα του και το πανάγιο και αγαθό και ζωοποιό Πνεύμα, τώρα και πάντοτε και στους αιώνες των αιώνων.

Γένοιτο.

Πηγή: Γρηγορίου Παλαμά έργα, τόμος 9, Πατερικαί εκδόσεις "Γρηγόριος ο Παλαμάς", μτφρ. Παναγιώτης Χρήστου, Θεσσαλονίκη 1985.